Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297070

Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons

Pongphop Na Songkhla[1], Kandid Sirisarn[2], Sirivadee Wiwithkhunakorn[3], Apichart Buabkhom[4], Khettai Langkarpint[5]

[1,2,4]Department of Law, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
[3]Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand
[5]Faculty of Law, Payap University, Thailand
E-mail: vayupak9@gmail.com, ORCID ID: https://orcid.org/0009-0008-3522-4051
E-mail: dr.kandids@hotmail.com, ORCID ID: https://orcid.org/0009-0003-1316-7125
E-mail: sirivadee.w@nrru.ac.th, ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-0842-7709
E-mail: apichart5844@gmail.com, ORCID ID: https://orcid.org/0009-0007-3827-3310
E-mail: khettai@hotmail.com, ORCID ID: https://orcid.org/0009-0007-8186-9697

Received 02/01/2026 Revised 16/02/2026 Accepted 20/03/2026

Abstract

Background and Aims: Inequality remains a chronic problem hindering Thailand's development, particularly inequality in access to justice. Cases of individual pardon requests reflect legal and procedural limitations, such as interpretations that restrict the role of lawyers, concentrated executive power (Minister of Justice/Prison Commander), lack of checks and balances mechanisms, and limitations on time/number of applications, which may conflict with human rights principles under the 2017 Constitution, United Nations standards, and the ICCPR. This research aims to (1) study the concepts, theories, and developments of pardons; (2) study the laws and processes for requesting pardons in Thailand and other countries; and (3) propose solutions to amend Part 7 of the Code of Criminal Procedure concerning pardons.

Methodology: This research is qualitative, primarily using documentary research. It utilizes relevant academic sources such as books, articles, journals, theses, and research reports, combined with comparative research on laws and processes for requesting pardons in Thailand and other countries. This research analyzes the problems and compares the pardon request process in Thailand with other countries, namely the United Kingdom, Japan, and the United States. The United Kingdom and Japan were chosen for study because they are democracies with constitutional monarchs, like Thailand. The United States was chosen for study because its Constitution, like Thailand's, contains provisions regarding pardons.

Results: (1) Pardons are a royal prerogative, but the screening process should adhere to the principles of human rights, equality, and checks and balances. (2) The relevant provisions and regulations (Sections 259–262 and correctional laws/regulations) have limitations in practical implementation, leading to inequality. Compared to other countries, examples of mechanisms to increase thoroughness were found, such as allowing applications through relatives/lawyers and

Citation:
Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297070

requiring agencies or courts to provide opinions to aid in the exercise of discretion. (3) Proposals were made to amend the law to allow "lawyers/stakeholders" (e.g., parents, children, spouses, or embassies in cases involving foreign nationals) to submit applications on behalf of others, to add a channel for submission to a screening committee, to scrutinize the executive branch's power by having the court with a final judgment provide an opinion, and to remove the 60-day restriction for death sentences, allowing applications until after the sentence has been served. This would not affect royal prerogative but would make the screening process transparent and prevent the institution from being used as a political tool.

Conclusion: Current laws and regulations regarding individual pardons still contribute to inequality. Therefore, adjustments should be made to allow lawyers to submit applications on behalf of others and to add checks and balances mechanisms by the courts/committees. And abolish the 60-day timeframe for death penalty cases to ensure a fair, transparent process that aligns with human rights principles.

Keywords: Inequality; Granting Pardons on a Case-By-Case Basis to Convicted Persons and the Ability to Request them Until Their Release from Prison

Citation:
Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297070

ปัญหากฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของการขออภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นการเฉพาะราย

ปองภพ ณ สงขลา[1], กานดิศ ศิริสานต์[2], ศิริวดี วิวิธคุณากร[3], อภิชาติ บวบขม[4] และเขตไท ลังการ์พินธุ์[5]
[1,2,4]สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[3]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
[5]คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: ความเหลื่อมล้ำยังเป็นปัญหาเรื้อรังที่ขัดขวางการพัฒนาของไทย โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงความยุติธรรม กรณีการขอพระราชทานอภัยโทษรายบุคคลสะท้อนข้อจำกัดเชิงกฎหมายและกระบวนการ เช่น การตีความที่จำกัดบทบาททนายความ อำนาจฝ่ายบริหารที่กระจุกตัว (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม/ผู้บัญชาการเรือนจำ) การขาดกลไกตรวจสอบถ่วงดุล และข้อจำกัดด้านเวลา/จำนวนครั้งในการยื่นคำร้อง ซึ่งอาจขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ 2560 มาตรฐานสหประชาชาติ และ ICCPR งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และพัฒนาการของการอภัยโทษ (2) ศึกษากฎหมายและกระบวนการขออภัยโทษของไทยและต่างประเทศ และ (3) เสนอแนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 7 ว่าด้วยอภัยโทษ

ระเบียบวิธีการศึกษา: งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารเป็นหลัก ใช้แหล่งข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย ร่วมกับการวิจัยเปรียบเทียบกฎหมายและกระบวนการขออภัยโทษในประเทศไทยและต่างประเทศ งานวิจัยนี้วิเคราะห์ปัญหาและเปรียบเทียบกระบวนการขออภัยโทษในประเทศไทยกับประเทศอื่นๆ ได้แก่ สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา เลือกสหราชอาณาจักรและญี่ปุ่นมาศึกษาเพราะเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเช่นเดียวกับประเทศไทย ส่วนสหรัฐอเมริกาเลือกมาศึกษาเพราะรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกามีบทบัญญัติเกี่ยวกับการอภัยโทษเช่นเดียวกับประเทศไทย

ผลการศึกษา: (1) การอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจ แต่กระบวนการกลั่นกรองควรยึดหลักสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค และการถ่วงดุลอำนาจ (2) บทบัญญัติและระเบียบที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 259–262 และกฎ/ระเบียบราชทัณฑ์) มีข้อจำกัดในการปฏิบัติจริงจนก่อความไม่เสมอภาค เมื่อเทียบต่างประเทศพบตัวอย่างกลไกเพิ่มความรอบคอบ เช่น การเปิดช่องให้ยื่นผ่านญาติ/ทนาย และการกำหนดให้หน่วยงานหรือศาลมีส่วนให้ความเห็นประกอบการใช้ดุลพินิจ (3) เสนอแก้ไขให้ “ทนาย/ผู้มีส่วนได้เสีย” (เช่น บิดามารดา บุตร คู่สมรส หรือสถานทูตในคดีคนต่างชาติ) ยื่นคำร้องแทนได้ เพิ่มช่องทางยื่นต่อคณะกรรมการกลั่นกรอง ตรวจสอบอำนาจฝ่ายบริหารโดยให้ศาลที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ความเห็น และยกเลิกข้อจำกัด 60 วันสำหรับโทษประหารให้ยื่นได้จนกว่าจะพ้นโทษ ทั้งนี้มิได้กระทบพระราชอำนาจ แต่เพื่อทำให้การกลั่นกรองโปร่งใสและป้องกันการนำสถาบันไปเป็นเครื่องมือทางการเมือง

สรุปผล: กฎหมายและระเบียบปัจจุบันเกี่ยวกับการอภัยโทษรายบุคคลยังเอื้อต่อความเหลื่อมล้ำ จึงควรปรับให้ทนายสามารถยื่นแทนได้ เพิ่มกลไกถ่วงดุลโดยศาล/คณะกรรมการ และยกเลิกกรอบเวลา 60 วันในคดีโทษประหาร เพื่อให้กระบวนการเป็นธรรม โปร่งใส และสอดคล้องหลักสิทธิมนุษยชน

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ; การขออภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นการเฉพาะราย และสามารถขอได้จนกว่าจะพ้นโทษ

Citation:
Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297070

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำ (Inequality) หมายถึง ความแตกต่างกัน ความไม่เสมอกัน หรือความไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างปัจเจกบุคคล ระหว่างกลุ่ม หรือระหว่างประเทศ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) ความเหลื่อมล้ำมีหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในมิติทางสังคม ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาเรื้อรังที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทย แม้ว่าประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าในการลดสัดส่วนคนจน แต่ความเหลื่อมล้ำในหลายด้านยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น ด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567) นั่นเป็นเพียงความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนที่มีรายได้น้อยในสังคมไทย แต่ยังมีประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกันกับประชาชนผู้มีรายได้น้อย แต่ประชาชนกลุ่มนี้ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและถูกศาลตัดสินโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้ต้องได้รับโทษจำคุกหรือประหารชีวิต เปลี่ยนสถานะจากประชาชนเป็นนักโทษเด็ดขาดอยู่ในความควบคุมของภาครัฐโดยกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม จึงเปลี่ยนถ้อยคำจากการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมาเป็นการเข้าถึงสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย (ปองภพ ณ สงขลา, 2568) ซึ่งเป็นสิทธิ ที่ได้รับการรับรองคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (นพรัตน์ ใจสุข, 2564) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ สิทธิทางการเมือง (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2565) เพื่อให้นักโทษเหล่านี้ได้รับการจัด ระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติการปรับปรุงพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยมุ่งเน้นให้กลับตัวและการฟื้นฟูทางสังคม จากการปฏิบัติตามกฎหมายมีข้อสังเกตว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 7 อภัยโทษ (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477, 2477) มีข้อกฎหมายบางประการที่ทำให้การปฏิบัติเกิดความเหลื่อมล่ำในการขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง สิทธิในการยื่นขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นการเฉพาะราย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259 กำหนดไว้ 2 กรณี ได้แก่ ผู้ต้องคำพิพากษายื่นขอ หรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เช่น บิดา มารดา บุตร คู่สมรส หากเป็นนักโทษชาวต่างชาติให้สถานทูตยื่นขอ แต่มีข้อจำกัดอันเกิดจากการตีความตามนัยหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร. 0601/075 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2531 ว่าทนายความไม่ถือว่าเป็นผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เพราะไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือความเกี่ยวข้องทางกฎหมายที่ทำให้เป็นผู้ที่มีสิทธิยื่นเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย (กรมราชทัณฑ์, 2567) ซึ่งน่าจะเป็นการตีความที่ค่อนข้างแคบในเรื่องที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามหลักสิทธิและเสรีภาพ มาตรา 25 และมาตรา 28 ที่ว่าสิทธิหรือเสรีภาพให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับ บุคคลย่อมใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) หนังสือของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวเป็นเพียงความเห็นที่แนะนำต่อฝ่ายบริหาร ไม่ใช่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของกรมราชทัณฑ์ การตีความดังกล่าวจึงอาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) หรือ ICCPR ภาค 2 ข้อ 2 ที่ว่ารัฐภาคีรับที่จะเคารพแก่ปัจเจกบุคคล ในสิทธิกติกานี้โดยปราศจากการแบ่งแยกใด ๆ ในกรณีที่ยังไม่มี

Citation:
Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297070

มาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใด รัฐภาคีรับที่จะดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ข้อ 3 ที่ว่ารัฐภาคีรับที่จะประกันว่าบุคคลที่เรียกร้องต้องการเยียวยามีสิทธิได้รับการพิจารณาจากฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจ หรือหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องบังคับการให้การเยียวยานั้นเป็นผล (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2565)

ประการที่สอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการใช้ดุลยพินิจฝ่ายเดียวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 261 โดยมีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ พร้อมถวายความเห็นว่าควรพระราชทานอภัยโทษหรือไม่ กฎหมายกำหนดเช่นนี้ เป็นการให้อำนาจเด็ดขาดในการใช้ดุลยพินิจฝ่ายเดียว จึงอาจขัดกับหลักการถ่วงดุลการใช้ดุลยพินิจ ควรมีช่องทางอื่นเพิ่มเติมเพื่อถ่วงดุล ปัญหาและอุปสรรคมักมีปัจจัยการเมืองเข้ามาแทรกแซงการใช้อำนาจของรัฐมนตรี นักโทษในความควบคุมของกรมราชทัณฑ์มีนักโทษจำคุกคดีการเมืองที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล การที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจเด็ดขาดในการใช้ดุลยพินิจฝ่ายเดียวโดยขาดการถ่วงดุล ย่อมมีความเสี่ยงที่จะเกิดการเลือกปฏิบัติ ขาดความเสมอภาค เท่าเทียม และเป็นธรรม อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ จึงอาจขัดหรือแย้งกับต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 ที่ว่าบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะความคิดเห็นทางการเมือง จะกระทำมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) หรือ ICCPR ภาค 2 ข้อ 2 มีสาระสำคัญคือ รัฐภาคีรับที่จะเคารพแก่ปัจเจกบุคคลในสิทธิกติกานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกใดๆ อาทิ ความคิดเห็นทางการเมือง (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2565)

ประการที่สาม ขั้นตอนการยื่นเรื่องราวต่อพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 260 เมื่อได้รับเรื่องราวแล้ว ให้พัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นเรื่องราวให้รีบส่งเรื่องราวนั้นไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กฎหมายกำหนดเช่นนี้เป็นการให้อำนาจเด็ดขาดฝ่ายเดียว จึงอาจขัดกับหลักการถ่วงดุลการใช้ดุลยพินิจ ควรมีช่องทางอื่นเพิ่มเติมเพื่อถ่วงดุล ปัญหาและอุปสรรคพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำมักเลือกปฏิบัติโดยให้ความสำคัญกับนักโทษที่มีฐานะทางสังคมสูงหรือเป็นคนมีชื่อเสียงมากกว่านักโทษธรรมดาทั่วไป โดยนักโทษธรรมดาทั่วไปยื่นเรื่องไปมักเกิดความล่าช้า เจ้าหน้าที่ไม่อำนวยความสะดวก บ้างอ้างว่าเอกสารไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน จึงไม่ออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นเรื่องราว ไม่ได้ส่งเรื่องราวไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือส่งล่าช้า อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และอาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 ที่ว่าบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติต่อบุคคล จะกระทำมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) หรือ ICCPR ภาค 3 ข้อ 10 มีสาระสำคัญคือ บุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติด้วยมีมนุษยธรรม และเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2565)

ประการที่สี่ กำหนดระยะเวลาในการขอพระราชทานอภัยโทษ 60 วัน เมื่อคดีถึงที่สุดให้เจ้าหน้าที่นำตัว ผู้นั้นไปประหารชีวิตเมื่อพ้นหกสิบวันนับแต่วันฟังคำพิพากษา เว้นแต่มีการถวายเรื่องราวหรือคำขอให้พระราชทานอภัยโทษ ก็ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้ และขอได้ครั้งเดียวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 262 โทษประหารชีวิตเป็นโทษขั้นสูงสุดที่กระทำต่อชีวิต ไม่ควรจำกัดสิทธิจำกัดสิทธิด้วยเงื่อนเวลาตามกฎหมาย

Citation:
Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297070

จึงอาจไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) หรือ ICCPR ภาค 3 ข้อ 10 มีสาระสำคัญคือ ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษโดยมีจุดมุ่งหมายให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2565)

จะเห็นได้ว่าข้อกฎหมายที่กำหนดขั้นตอนในการขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นการเฉพาะรายยังไม่สามารถเป็นหลักประกันให้แก่นักโทษ หรือป้องกันไม่ให้ผู้มีอำนาจใช้ดุลยพินิจเลือกปฏิบัติ และอาจกระทบสิทธิและเสรีภาพต่อชีวิตและร่างกายของผู้ต้องโทษ อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำได้ จึงจำเป็นต้องศึกษาปัญหาทางกฎหมายเพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำของการขออภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นการเฉพาะราย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาของการพระราชทานอภัยโทษ
2. เพื่อศึกษากฎหมายและกระบวนการขออภัยโทษในประเทศไทยและการอภัยโทษในต่างประเทศ
3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 7 อภัยโทษ

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาของการพระราชทานอภัยโทษ ทำให้ทราบว่าการลงโทษในทางอาญาสามารถแยกออกเป็น 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน (Retributive theory) เชื่อว่าโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับควรเท่ากับความเสียหายที่ได้กระทำลงไป และทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian theory) (รัฐพล โลนา, 2568) ที่เชื่อว่าการลงโทษมีความจำเป็นเพื่อป้องกันสังคม เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ ปัจจุบันอาศัยแนวคิดตามทฤษฎีอรรถประโยชน์ปรากฏในเนื้อหาในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม, 2564) การให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำผิดพบว่าเกิดขึ้นเริ่มตั้งแต่ในสมัยกรีกและสมัยโรมันโบราณ ที่ยอมรับอำนาจขององค์จักรพรรดิ ที่จะให้ความกรุณาในการลงโทษแก่ประชาชน (ศิริ ปะทะขีนัง, 2550) ในประเทศไทยการอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เปลี่ยนผ่านมาสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข (วิษณุ เครืองาม, 2530) บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2660 มีขั้นตอนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 7 อภัยโทษโดยแยกการพระราชทานอภัยโทษออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การพระราชทานอภัยโทษเป็นรายบุคคล 2) การพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป (กรมราชทัณฑ์, 2567) ซึ่งต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง ได้รับอิทธิพลมาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ประธาน วัฒนวาณิชย์, 2529) สิทธิของผู้ต้องขังในประเทศไทยได้รับการรับรองคุ้มครองตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่หลักใหญ่ที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ได้แก่ หลักสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย (ทวีศักดิ์ รอดโพคา, 2544) หลักการถ่วงดุลตรวจสอบดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2545) หลักความเสมอภาคกันในกฎหมาย หลักไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) มาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (นพรัตน์ ใจสุข, 2564) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2565)

Citation:
Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297070

ในฐานะที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกที่มีผลผูกพันทางกฎหมายให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามกติกา (ปองภพ ณ สงขลา, 2568)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้การวิจัยเอกสาร ได้แก่ ตำรากฎหมาย บทความทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงาน พระราชบัญญัติ รวมทั้งหลักกฎหมายต่าง ๆ เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาของการพระราชทานอภัยโทษ กฎหมายและกระบวนการขออภัยโทษในประเทศไทยและการอภัยโทษในต่างประเทศ วิเคราะห์สภาพปัญหาและเปรียบเทียบการขออภัยโทษของประเทศไทยกับต่างประเทศ นำเสนอแนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 7 อภัยโทษ ในประเด็น สิทธิของทนายความในการยื่นขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย การใช้ดุลยพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในการถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายต่อพระมหากษัตริย์ การใช้ดุลยพินิจของพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำในการส่งเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และการกำหนดระยะเวลาในการขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ในแบบการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Research) วิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายเพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำของการขออภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นการเฉพาะราย การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารสำคัญ ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาของการพระราชทานอภัยโทษ ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษในทางอาญา แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำผิด แนวคิดเกี่ยวกับพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ ความเป็นมาในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังในประเทศไทย ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ความยุติธรรมกับกระบวนการยุติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ ระบบการตรวจสอบถ่วงดุล กฎหมายและกระบวนการขออภัยโทษและการอภัยโทษในต่างประเทศ ประกอบด้วย บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการพระราชทานอภัยโทษในประเทศไทย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง กติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองกับความสอดคล้องระหว่างสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังในประเทศไทย

2. การวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Research) โดยวิเคราะห์สภาพปัญหาและเปรียบเทียบการขออภัยโทษของประเทศไทยกับต่างประเทศ ได้แก่ กระบวนการอภัยโทษของประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเด็น ปัญหาสิทธิของทนายความในการยื่นขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในการถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษ เป็นการเฉพาะรายต่อพระมหากษัตริย์ ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำในการส่งเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ปัญหาการกำหนดระยะเวลาในการขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย

Citation:
Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297070

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Research) โดยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาของการพระราชทานอภัยโทษ

การพระราชทานอภัยโทษ มีความเป็นมาจากการให้ความกรุณาในการลงโทษแก่ประชาชนผู้กระทำผิดขององค์จักรพรรดิในสมัยกรีกและสมัยโรมันโบราณ ในประเทศไทยการพระราชทานอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณายาสิทธิราชย์ เปลี่ยนผ่านมาสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 179 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ และมาตรา 175 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ขั้นตอนตามกฎหมายในการขอพระราชทานอภัยโทษต้องเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย หลักความเสมอภาคกันในกฎหมาย หลักไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

2. กระบวนการขออภัยโทษในประเทศไทยเปรียบเทียบการอภัยโทษในต่างประเทศ

ขั้นตอนตามกฎหมายในการขอพระราชทานอภัยโทษในประเทศไทย บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 7 อภัยโทษ แยกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย 2) การพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป เมื่อศึกษาสภาพปัญหาและเปรียบเทียบการขออภัยโทษในประเทศไทยกับการอภัยโทษในต่างประเทศ การพระราชอำนาจอภัยโทษในประเทศอังกฤษ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาของความยุติธรรม ทรงเป็นผู้สร้างกฎหมาย (the law giver) จึงสามารถเข้าไปแทรกแซงกระบวนการทางกฎหมายได้นั่นเอง เมื่อนำมาเทียบเคียงกับพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษของพระมหากษัตริย์ไทยแล้วพบว่ามีแนวความคิดที่เป็นไปในทำนองเดียวกัน (West, 1984) สิทธิพื้นฐานในการขอพระราชทานอภัยโทษได้กำหนดไว้อย่างชัดแจ้งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ ค.ศ. 1688 การกลั่นกรองดุลยพินิจของรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์คดีอาญา ค.ศ. 1907 (The Criminal Appeal Act, 1907) (Bill of Rights, 1688) การพระราชอำนาจอภัยโทษของประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นผลพวงที่ได้รับโดยตรงมาจากประเทศอังกฤษ ต่อมาภายหลังจากการประกาศอิสรภาพในปีคริสต์ศักราช 1776 ผู้มีอำนาจในการอภัยโทษก็เปลี่ยนแปลงไป ในช่วงแรก ๆ อำนาจดังกล่าวนี้ถูกมอบให้กับฝ่ายนิติบัญญัติ (Caldwell, 1960) ต่อมาเป็นประธานาธิบดีโดยเป็นหน้าที่ของ The Pardon Attorney เจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม ในการช่วยประธานาธิบดีพิจารณาเกี่ยวกับคำร้องขอให้ลดโทษ แต่อำนาจที่แท้จริงในการอภัยโทษยังอยู่ที่ประธานาธิบดี โดยอาจจะทำตามคำแนะนำของ The Pardon Attorney ที่เกี่ยวกับการให้อภัยโทษหรือไม่ก็ได้ แนวคิดพระราชอำนาจอภัยโทษของประเทศญี่ปุ่นเป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์ลงนามโดยผ่านการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรี มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอภัยโทษชื่อว่ากฎหมายว่าด้วยเหตุระงับโทษ ค.ศ. 1947 เมื่อทำการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259 ลดทอนสิทธิของทนายความในการยื่นขอพระราชทานอภัยโทษแทนผู้ต้องโทษเป็นการเฉพาะรายในประเทศอังกฤษ พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ ค.ศ. 1688 และประเทศญี่ปุ่น กฎหมายว่าด้วยการระงับโทษ ค.ศ. 1947 กำหนดสิทธิเอาไว้อย่างกว้างขวางรวมถึงญาติพี่น้อง ที่ปรึกษากฎหมายได้ พนักงานอัยการ มาตรา 261

Citation: Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070

Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6 (6), November-December 2026
Old ISSN 2774-0374: New ISSN 2985-2749
Website: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/index
Article ID: e297070

ขาดการถ่วงดุลอำนาจดุลยพินิจฝ่ายเดียวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในการถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย ในประเทศอังกฤษ พระราชบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์คดีอาญา ค.ศ. 1907 กำหนดให้รัฐมนตรีต้องขอความเห็นจากศาลที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดเพื่อนำมาประกอบการใช้ดุลยพินิจ มาตรา 260 ขาดการถ่วงดุลอำนาจดุลยพินิจฝ่ายเดียวของพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำในการส่งเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย ในประเทศญี่ปุ่น กฎหมายว่าด้วยเหตุระงับโทษ ค.ศ. 1947 กำหนดให้คณะกรรมาธิการเพื่อ การฟื้นฟูผู้กระทำผิดแห่งชาติส่งเรื่องราวต่อรัฐมนตรี และมาตรา 262 จำกัดระยะในการขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายภายใน 60 วัน รวมถึงให้ถวายเรื่องราวได้ครั้งเดียว ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่จำกัดระยะเวลาและจำนวนครั้งในการขออภัยโทษประหารชีวิต

3. แนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 7 อภัยโทษ

เสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายกรมราชทัณฑ์ให้ทนายความที่ได้รับแต่งตั้งจากบิดา มารดา บุตร คู่สมรสของผู้ต้องโทษ และสถานทูตกรณีผู้ต้องโทษเป็นชาวต่างชาติ ถือเป็น “ผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง” สามารถยื่นเรื่องราวขออภัยโทษเป็นการเฉพาะรายแทนผู้ต้องโทษได้ แก้ไขขั้นตอนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 7 อภัยโทษ มาตรา 261 เสนอให้มีการถ่วงดุลอำนาจฝ่ายเดียวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในการยื่นเรื่องราวขออภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นการเฉพาะราย โดยต้องรับฟังความเห็นจากศาลที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดด้วยว่าควรพระราชทานอภัยโทษหรือไม่ มาตรา 260 เสนอให้เพิ่มช่องทางยื่นเรื่องราวขออภัยโทษนอกจากยื่นต่อพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำ สามารถให้ผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องสามารถยื่นต่อคณะกรรมการกลั่นกรองรายชื่อผู้ขอรับพระราชทานอภัยโทษได้ มาตรา 262 เสนอให้ยกเลิกระยะเวลา 60 วันในการขออภัยโทษประหารชีวิตและสามารถขอได้จนกว่าจะพ้นโทษ ทั้งนี้ การเสนอแก้ไขนี้ไม่ใช่การ ก้าวล่วงพระราชอำนาจ แต่เป็นการจัดระเบียบกระบวนการกลั่นกรองฝ่ายบริหาร ให้โปร่งใส เพื่อปกป้องพระเกียรติยศไม่ให้ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง

สรุปผลการวิจัย

กฎหมายและกระบวนการขออภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นการเฉพาะรายมีข้อปฏิบัติบางประการที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ เมื่อศึกษาสภาพปัญหาและเปรียบเทียบการขออภัยโทษในประเทศไทยกับการอภัยโทษในต่างประเทศ สิทธิของทนายความในการยื่นขอพระราชทานอภัยโทษ ในประเทศอังกฤษบัญญัติเอาไว้อย่างกว้างกว่ากฎหมายของประเทศไทย ในพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ ค.ศ. 1688 กำหนดให้นักโทษใช้ยื่นเรื่องราวผ่านทางเรือนจำ ญาติพี่น้อง หรือที่ปรึกษากฎหมายได้ และประเทศญี่ปุ่น กฎหมายว่าด้วยการระงับโทษ ค.ศ. 1947 กำหนดให้ผู้บัญชาการเรือนจำ หัวหน้าสำนักงานพักโทษ อัยการ เป็นผู้มีสิทธิยื่นเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษได้ ดุลยพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในการถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษ ในประเทศอังกฤษได้บัญญัติไว้ในกฎหมายให้อำนาจตุลาการถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหาร ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์คดีอาญา ค.ศ. 1907 กำหนดให้รัฐมนตรีต้องขอความเห็นจากศาลที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดเพื่อนำมาประกอบการใช้ดุลยพินิจ ดุลยพินิจของพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำในการส่งเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษ ได้เพิ่มช่องทางการขออภัยโทษเอาไว้อย่างกว้างขวาง ในประเทศญี่ปุ่น กฎหมายว่าด้วยเหตุระงับโทษ ค.ศ. 1947 กำหนดให้คณะกรรมาธิการเพื่อการฟื้นฟูผู้กระทำผิดแห่งชาติส่งเรื่องราวต่อรัฐมนตรี ส่วนระยะเวลาในการขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่จำกัดระยะเวลาและจำนวนครั้งในการขออภัยโทษประหารชีวิต ได้ข้อเสนอแนะแก้ไขกฎหมายของกรมราชทัณฑ์ และประมวลกฎหมาย

Citation: Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070

วิธีพิจารณาความอาญา ภาค 7 อภัยโทษ เพิ่มให้ทนายความมีสิทธิขอพระราชทานอภัยโทษแทนผู้ต้องโทษได้ ถ่วงดุลอำนาจฝ่ายเดียวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมโดยอำนาจศาลยุติธรรม ถ่วงดุลอำนาจฝ่ายเดียวของพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำ โดยเพิ่มช่องทางยื่นเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษต่อ คณะกรรมการกลั่นกรองรายชื่อผู้ขอรับพระราชทานอภัยโทษ ยกเลิกระยะเวลา 60 วัน ในการขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย

ข้อเสนอแนะ

1. กำหนดคำจำกัดความคำว่า ผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ในระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องในการถวายเรื่องราวขอรับพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งถือเป็นกฎหมายที่ออกโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีอำนาจตามกฎหมาย โดยกำหนดข้อความในระเบียบให้ทนายความที่ได้รับแต่งตั้งจากบิดา มารดา บุตร คู่สมรสของผู้ต้องโทษ และทนายความที่ได้รับแต่งตั้งจากสถานทูต กรณีผู้ต้องโทษเป็นชาวต่างชาติ ถือเป็นผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง

2. แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 โดยเพิ่มข้อความ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์พร้อมทั้งความเห็นชอบ ประกอบกับความเห็นชอบจากศาลที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าควรพระราชทานอภัยโทษหรือไม่ เพื่อนำมาประกอบการใช้ดุลยพินิจ

3. แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 260 โดยเพิ่มข้อความ ผู้ถวายเรื่องราวซึ่งต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำ จะยื่นเรื่องราวต่อพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำหรือคณะกรรมการกลั่นกรองรายชื่อผู้ขอรับพระราชทานอภัยโทษก็ได้ เมื่อได้รับเรื่องราวนั้นแล้วให้พัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำหรือคณะกรรมการกลั่นกรองรายชื่อผู้ขอรับพระราชทานอภัยโทษออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นเรื่องราว แล้วให้รีบส่งเรื่องราวนั้นไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

4. แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 262 โดยเพิ่มข้อความ ผู้ใดต้องคำพิพากษา ให้ประหารชีวิต ให้เจ้าหน้าที่นำตัวผู้นั้นไปประหารชีวิตเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันฟังคำพิพากษา เว้นแต่ในกรณีที่มีการถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขอให้พระราชทานอภัยโทษตามมาตรา 261 ก็ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้ แต่ถ้าทรงยกเรื่องราวนั้นเสีย ก็ให้จัดการประหารชีวิต เรื่องราวหรือคำแนะนำขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ให้ถวายได้จนกว่าจะพ้นโทษ

เอกสารการอ้างอิง

กรมราชทัณฑ์. (2567). *คู่มือการขอพระราชอภัยโทษ*. https://en.correct.go.th/wp-content/uploads/2020/09/Royal-Pardon-Guidelines.pdf

ทวีศักดิ์ รอดโพคา. (2544). *สิทธิเสรีภาพของนักโทษเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

นพรัตน์ ใจสุข. (2564). *การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง จังหวัดปราจีนบุรี* [การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

Citation:
Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070

ประธาน วัฒนวาณิชย์, เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, & บุญทิพย์ ผ่องจิตร์ แลนเกรฟ. (2529). *รายงานการวิจัยเรื่อง สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย*. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม. (2564). *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา* (รายงานการวิจัย). สถาบันพระปกเกล้า.

ปองภาพ ณ สงขลา. (2568). *ปัญหากฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของการขออภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นการเฉพาะราย* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม].

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477. (2478, 10 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 52, 1–114.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 134(ตอนที่ 40 ก), 1–90.

รัฐพล โลนา. (n.d.). *การลดโทษจำคุกตามคำพิพากษา*. สำนักงานศาลยุติธรรม. https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=49143&table=files_biblio

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2545). หลักการว่าด้วยการกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย. ใน *หนังสือคู่มือการศึกษาวิชากฎหมายปกครอง*. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

วิษณุ เครืองาม. (2530). แนวพระราชดำริทางกฎหมายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. *วารสารกฎหมาย, 11*, (ไม่ระบุเลขหน้า).

ศิริ ปะทะขีนัง. (2550). *การอภัยโทษ: ศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการอภัยโทษ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์].

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2565). *หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน*. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย 2566*. สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. https://dictionary.orst.go.th/

Bill of Rights. (1688). *Bill of Rights 1688, 1 Will. & Mar. Sess. 2, c. 2*. https://www.legislation.gov.uk/aep/WillandMarSess2/1/2/contents

Caldwell, R. G. (1960). *Criminology*. Ronald Press.

Criminal Appeal Act 1907 (7 Edw. 7 c. 23). *United Kingdom*. https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Edw7/7/23/contents/enacted

West, W. F. (1984). Structuring administrative discretion: The pluralistic balancing of interest. *American Journal of Political Science, 28*(2), 340–360.

Citation:
Na Songkhla, P., Sirisarnn, K., Wiwithkhunakorn, S., Buabkhom, A., & Langkarpint, K. (2026). Legal Issues to Address Inequality Regarding the Individual Pardons for Convicted Persons. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 6(6), e297070; DOI: https://doi.org/10.60027/iarj.2026.e297070